

## Spis treści

<b>Wstęp</b> .....	9
<b>Dariusz Waldziński</b> , Spójność ekonomiczna Unii Europejskiej w świetle współczesnych przemian kulturowo-cywilizacyjnych .....	11
<b>Urszula Kalina-Prasznic</b> , Ekonomiczne kontrowersje wokół europejskiego modelu socjalnego .....	25
<b>Giuseppe Calzoni</b> , Współczesne wyzwania wobec polityki społecznej .....	33
<b>Andrzej Prusek</b> , Spójność płac w warunkach integracji europejskiej jako wyzwanie rozwojowe dla Polski .....	39
<b>Filip Chybalski</b> , Reforma systemu emerytalnego w wybranych krajach Europy Środkowo-Wschodniej .....	48
<b>Grażyna Węgrzyn</b> , Innowacyjność gospodarki Unii Europejskiej a sytuacja na rynku pracy .....	58
<b>Iwona Kukulak-Dolata</b> , Kształcenie jako instrument rozwoju kapitału ludzkiego w firmie.....	67
<b>Zofia Hasińska, Katarzyna Sipurzyńska-Rudnicka</b> , Wpływ Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na lokalne rynki pracy.....	82
<b>Elżbieta Siek</b> , Bezrobocie w wybranych krajach Unii Europejskiej w świetle migracji zagranicznych.....	100
<b>Anna Szymczak, Małgorzata Gawrycka</b> , Wybrane aspekty rynku pracy w krajach Grupy Wyszehradzkiej po przystąpieniu do UE .....	115
<b>Жанна Цауркубуле</b> , Проблемы рынка труда Латвии в контексте европейской интеграции.....	127
<b>Алебина Вишневская</b> , Развитие маркетинговой макросреды латвийского рынка после вступления в ЕС.....	137
<b>Krzysztof Piech</b> , Weryfikacja trafności wybranych prognoz makroekonomicznych w Polsce .....	152
<b>Joanna Jahn</b> , Wzrost gospodarczy w Unii Europejskiej w przekroju regionalnym .....	166
<b>Krzysztof Opolski, Piotr Modzelewski</b> , Teoretyczne podstawy oceny absorpcji funduszy strukturalnych Unii Europejskiej – zarys ujęcia systemowego.....	195
<b>Magdalena Wojarska</b> , Fundusze strukturalne jako instrument konwergencji regionalnej na przykładzie Polski.....	209
<b>Piotr Nowak</b> , Rola współpracy terytorialnej w zmniejszaniu dysproporcji rozwojowych Unii Europejskiej .....	222

<b>Jerzy Ładysz</b> , Wspieranie współpracy transgranicznej i rozwoju regionalnego w Polsce przez mechanizmy finansowe europejskiego obszaru gospodarczego .....	231
<b>Sylwia Dolzblasz</b> , Rozwój współpracy międzynarodowej na poziomie regionalnym i lokalnym w Europie jako element polityki spójności .....	243
<b>Piotr Misztal</b> , Wykorzystanie funduszy strukturalnych i efekty polityki regionalnej w nowych krajach członkowskich UE w okresie 2004-2006 .....	253
<b>Katarzyna Surygala</b> , Fundusze strukturalne Unii Europejskiej jako instrument realizacji prorozwojowej funkcji budżetów wybranych gmin województwa dolnośląskiego .....	265
<b>Anita Richert-Kaźmierska</b> , Środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego a konkurencyjność polskich regionów na przykładzie województwa pomorskiego .....	280
<b>Andrzej Raczyk, Helena Dobrowolska-Kaniewska</b> , Wstępna ocena realizacji działania 3.4 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na obszarze województwa dolnośląskiego.....	291
<b>Marcin Sobiecki</b> , Wdrażanie SPO ROL na przykładzie działania 2.3 „Odnawia wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego” .....	302
<b>Grzegorz Salwa</b> , Problemy koordynacji przedsięwzięć zgłaszanych do współfinansowania w ramach Funduszu Spójności na przykładzie „Programu ochrony wód zlewni rzek Ślęzy i Oławy” oraz zarządzanie nimi .....	316
<b>Marek Angowski</b> , Znaczenie środków pomocowych UE w podnoszeniu konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw sektora rolno-spożywczego w województwie lubelskim .....	329
<b>Małgorzata Dziembała</b> , Konkurencyjność regionów południowego pogranicza Polski .....	338
<b>Jolanta Taraszkiewicz</b> , Pomoc publiczna a spójność gospodarcza i społeczna Unii Europejskiej .....	351
<b>Alina Walenia</b> , Rola budżetu samorządu województwa podkarpackiego w finansowaniu rozwoju regionalnego w warunkach członkostwa w UE.....	361
<b>Iwo Augustyński</b> , Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w realizacji celów polityki spójności społeczno-gospodarczej .....	375
<b>Andrzej Kras</b> , Dopuszczalność udzielania pomocy publicznej dla usług o charakterze powszechnym w prawie Unii Europejskiej .....	382

## Summaries

<b>Dariusz Waldziński</b> , Economic Cohesion of the European Union in the Light of the Modern Cultural and Civilization Transformations .....	24
<b>Urszula Kalina-Prasznic</b> , Economic Controversies over the European Social Model .....	32

<b>Giuseppe Calzoni</b> , Contemporary Challenges for Social Policy.....	38
<b>Andrzej Prusek</b> , Cohesion of Wages in Conditions of European Integration as Development Challenge for Poland .....	47
<b>Filip Chybalski</b> , Pension Reform in CEE Countries .....	57
<b>Grażyna Węgrzyn</b> , Innovation in European Economies and the Situation in Labour Markets.....	66
<b>Iwona Kukulak-Dolata</b> , Education as the Main Tool of the Development of the Human's Capital in the Company .....	81
<b>Zofia Hasińska, Katarzyna Sipurzyńska-Rudnicka</b> , Wałbrzych Special Economic Zone and its Impact on Local Labour Markets .....	99
<b>Elżbieta Siek</b> , Unemployment in Selected Countries of the European Union in the Light of Migration Abroad.....	114
<b>Anna Szymczak, Małgorzata Gawrycka</b> , The Chosen Aspects of the Labour Market of The Wysehrad Group Countries after the Accession to EU.....	126
<b>Zhanna Caurkubule</b> , Problems of Labour Market in Latvia in the Context of European Integration .....	136
<b>Alevtina Vishnevskaja</b> , The Changes of Macroeconomic Conditions in Latvia after European Union's Accession.....	151
<b>Krzysztof Piech</b> , The Verification of Selected Macroeconomic Forecasts Ac- curacy in Poland .....	165
<b>Joanna Jahn</b> , Economic Growth in the European Union in Regional Section	186
<b>Krzysztof Opolski, Piotr Modzelewski</b> , Appraisal of Absorption of the Structural Funds of the European Union – Theoretical and Systemic Back- ground.....	207
<b>Magdalena Wojarska</b> , Structural Funds as the Instrument of the Regional Convergence on the Example of Poland.....	221
<b>Piotr Nowak</b> , The Role of the Territorial Cooperation in Decreasing of Devel- opment Disproportion in the European Union.....	230
<b>Jerzy Ładysz</b> , Fostering Cross-border Co-operation and Regional Develop- ment in Poland by the European Economic Area Financial Mechanisms	242
<b>Sylvia Dolzblasz</b> , Development of International Co-operation on a Regional and Local Level in Europe as an Element of Cohesion Policy.....	252
<b>Piotr Misztal</b> , Structural Funds' Usage and Regional Policy Effects in the New European Union Member States in Years 2004-2006 .....	264
<b>Katarzyna Surygala</b> , European Funds as an Element of Budgets in Chosen Communities of Lower Silesia and their Influence on Region's Develop- ment .....	279
<b>Anita Richert-Kaźmierska</b> , Financial Support of European Regional Devel- opment Found and Competitiveness of Polish Regions – on the Example of Pomorskie Voivodeship .....	290
<b>Andrzej Raczyk, Helena Dobrowolska-Kaniewska</b> , Preliminary Assess- ment of Measure 3.4 Implementation under Integrated Regional Opera- tional Programme in Lower Silesia Voivodeship.....	301

---

<b>Marcin Sobiecki</b> , Implementation of SPO ROL on the Example of the 2.3 Measure „Development of Rural Regions and Preservation and Protection of Cultural Heritage” .....	315
<b>Grzegorz Salwa</b> , Problems of Coordination and Management of Undertakings Proposed for Cofinancing within Cohesion Fund on the Example of Protection of Water of the Sleza and Olava Rivers Programme .....	328
<b>Marek Angowski</b> , The Importance of EU Supporting Funds in Competitiveness Improvement of Agri-Food Sector’s S&M Enterprises in Lublin Region .....	337
<b>Małgorzata Dziembala</b> , Competitiveness of the Regions of Poland’s Southern Borderland .....	350
<b>Jolanta Taraszkiewicz</b> , State Aid and Social-Economic Cohesion in the European Union .....	360
<b>Alina Walenia</b> , The Role of the Budget of the Podkarpackie Region in Financing Regional Development in the Scope of EU Membership .....	374
<b>Iwo Augustyński</b> , Role of State Aid in Cohesion Policy .....	381
<b>Andrzej Kras</b> , The Admissibility of State Aid for Services of General Interest in European Law .....	392

**Grażyna Węgrzyn**

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

## **INNOWACYJNOŚĆ GOSPODARKI UNII EUROPEJSKIEJ A SYTUACJA NA RYNKU PRACY**

### **1. Wstęp**

Współczesny wzrost gospodarczy dokonuje się poprzez wzrost innowacyjności gospodarek, co z kolei prowadzi do wzrostu ich konkurencyjności. Analiza gospodarek państw Unii Europejskiej wskazuje, że głównym stymulatorem przyspieszenia gospodarczego są innowacje. Innowacje dynamizują przedsiębiorstwo, sektor i całą gospodarkę, umacniając jej pozycję w stosunku do otoczenia. Tylko dynamiczna, innowacyjna gospodarka ma szansę szybkiego rozwoju, utrzymania lub nawet poprawy dotychczasowej pozycji na rynku. Badania wskazują na istnienie silnego związku między rozwojem gospodarki a rozwojem sektora wiedzy [Pieńkowska 2005]. Wykorzystanie istniejących zasobów w sposób odmienny od dotychczasowego wymaga odpowiedniego poziomu wiedzy – zdobywanej w procesie edukacji, w wyniku badań naukowych, ale także w wyniku permanentnego kształcenia i doświadczenia.

Szybko rozwijające się gospodarki stają się coraz bardziej zależne od efektywnego generowania, nabywania, rozpowszechniania i stosowania wiedzy. Wdrażanie wiedzy i wykorzystywanie informacji staje się głównym czynnikiem międzynarodowej konkurencyjności, a tym samym tworzenia bogactwa i podnoszenia stopy życiowej.

Współczesną gospodarkę wyróżnia szybkość zmian wiedzy, czyli intensywność stosowania w praktyce nowych jej elementów – innowacji. Głównym wytworem produkcji wiedzy są właśnie innowacje i kwalifikacje. Ważne jest dysponowanie odpowiednią zdolnością do absorbowania wiedzy.

Wzrost innowacyjności jest wymuszany przez mechanizm rynkowy. Innowacje powstają we współpracy przedsiębiorstw, instytucji technologicznych, uczelni i kapitału wysokiego ryzyka.

Wdrażanie innowacji do gospodarki powoduje zmiany w zapotrzebowaniu na siłę roboczą, szczególnie pod względem ilościowym i kwalifikacyjnym. Nowe technologie powodują likwidację części „starych” miejsc pracy, a w ich miejsce tworzo-

ne są „nowe”. Przejście ludzi tracących pracę w jednych dziedzinach gospodarki do nowych wymaga czasu niezbędnego na zmianę kwalifikacji.

Celem opracowania jest zidentyfikowanie zmian zachodzących w popycie na pracę na skutek wzrostu innowacyjności gospodarek. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności Unii Europejskiej zostało uznane w strategii lizbońskiej za główny element wzrostu społeczno-gospodarczego. Z kolei zmiany w poziomie innowacyjności zachodzą w poszczególnych gospodarkach w różnym tempie i w różnych kierunkach, wywierając wpływ na wiele obszarów gospodarki. Obszarem, który jest szczególnie podatny na zmiany technologiczne, jest rynek pracy. W opracowaniu przeprowadzono analizę wpływu zmian technologicznych na wybrane elementy rynku pracy.

## 2. Pomiar innowacyjności

Badania statystyczne innowacyjności należą do jednych z najbardziej pożądanых, a o ich ważności decyduje fakt, że podział krajów na bogate i biedne odbywa się często na podstawie poziomu nowoczesności i innowacyjności. To najbardziej innowacyjne gospodarki rozwijają się dynamicznie i osiągają wysoki PKB na jednego mieszkańca. O potencjale rozwojowym kraju oraz jego konkurencyjności decyduje poziom innowacyjności. Jak wynika z doświadczeń wielu krajów, niski poziom innowacyjności jest główną barierą rozwoju gospodarczego.

W ostatnich latach zauważa się wzrost zainteresowania zagadnieniem innowacji, co jest uzasadnione rosnącym wpływem innowacji na wzrost gospodarczy. Informacje uzyskane dzięki badaniom statystycznym innowacji są bardzo przydatne zwłaszcza w przypadku analiz dotyczących przemian zachodzących w krajach przechodzących transformację systemową czy tzw. krajów doganiających. Dalszy rozwój tych krajów zależy głównie od zdolności i tempa przyswajania nowej wiedzy, umiejętności i technologii, czyli od wprowadzania innowacji.

Głównym źródłem informacji na temat działalności innowacyjnej przedsiębiorstw europejskich jest wieloletni projekt badawczy zwany *Community Innovation Survey* (CIS). Badaniami innowacji w krajach Unii Europejskiej zajmują się krajowe urzędy (instytuty) statystyczne lub odpowiednie ministerstwa. Realizują one międzynarodowy program badań statystycznych innowacji CIS. Program jest realizowany pod egidą Komisji Europejskiej: Eurostatu i DG XIII [*SPRINT Programme, European Innovation Monitoring System (EIMS)*]. Oparty jest on na międzynarodowej metodologii standardowej, zwanej metodologią lub systemem *Oslo* (*Oslo Manual*) [*Nauka i Technika...* 2005, s. 74]. *Podręcznik Oslo* zawiera zalecenia dotyczące zbierania i interpretowania danych z zakresu innowacji technicznych. Pierwsze wydanie z 1992 r. zostało opracowane wspólnie przez OECD i Nordycki Fundusz Przemysłu, drugie – z 1997 r. – powstało w wyniku współpracy OECD i Eurostatu. Zaprezentowana w nim metodologia stanowi obecnie powszechnie przyjęty międzynarodowy standard w zakresie badań statystycznych innowacji technicznych w przemyśle

i w tzw. sektorze usług rynkowych. Zaleca ona podejście podmiotowe, w którym tematem badań jest działalność innowacyjna i zachowania innowacyjne przedsiębiorstw jako całości. Badaniem obejmuje się kompleks czynników kształtujących działalność innowacyjną na poziomie przedsiębiorstwa [*Nauka i Technika...* 2005, s. 144]. Trzecie wydanie *Podręcznika Oslo* ukazało się w 2005 r. Poszerzono w nim – w stosunku do poprzedniego wydania – zakres przedmiotowy badań statystycznych innowacji o tzw. innowacje nietechnologiczne, tj. innowacje organizacyjne i marketingowe. Oznacza to, że aktualnie badanie CIS obejmuje cztery rodzaje innowacji:

- innowacje produkty,
- innowacje procesy,
- innowacje organizacyjne,
- innowacje marketingowe.

Przedmiotem badań innowacji na podstawie metodologii Oslo jest szerokie spektrum nowości, tzn. zarówno nowości na skalę światową (innowacje absolutne), jak i nowości z punktu widzenia danego przedsiębiorstwa (innowacje imitacyjne), zarówno innowacje kreacyjne będące wynikiem twórczej aktywności badanych przedsiębiorstw, jak i innowacje będące wynikiem procesów dyfuzji, których wprowadzenie nie wymaga ze strony wdrażających je przedsiębiorstw wynalazczej aktywności.

Pełne wdrożenie zaleceń *Podręcznika Oslo Manual 2005* nastąpi w badaniu CIS 2008.

Badania statystyczne działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w przemyśle składają się obecnie z dwóch rodzajów badań, tj.:

- skróconego badania rocznego, obejmującego jednostki liczące powyżej 49 pracujących,
- poszerzonego badania cyklicznego, realizowanego w ramach kolejnych rund *Community Innovation Survey*, które obejmuje również mniejsze jednostki liczące 10-50 pracujących; badanie to dotychczas było prowadzone co cztery lata, a obecnie – w wyniku wdrożenia Rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 1450 z 2004 r. – co dwa lata.

Warto podkreślić, że na podstawie metodologii Oslo obecnie prowadzone są badania innowacji nie tylko w krajach członkowskich Unii Europejskiej i OECD, ale także w coraz większej liczbie krajów spoza tych organizacji, np. w Chinach, Rosji, Brazylii, Malezji, jak również w krajach Ameryki Łacińskiej.

### 3. Poziom innowacyjności krajów Unii Europejskiej

Źródłem dynamiki gospodarczej są innowacje. Pisał o tym już w pierwszej połowie XX w. J. Schumpeter [Schumpeter 1960, s. 88]. To właśnie innowacje są konieczne do tego, by gospodarka wytwarzała więcej dóbr i usług, lepiej zaspokajała potrzeby mieszkańców oraz osiągała coraz wyższą efektywność produkcji. O sukcesie ekonomicznym współczesnych gospodarek rozstrzygają dwie cechy – konkurencyjność i innowacyjność.

Tabela 1. Wskaźniki innowacyjności w krajach Unii Europejskiej w 2006 r.

Wyszczególnienie	Wskaźnik innowacyjności	Średnia stopa wzrostu SII
Kraje najbardziej innowacyjne		
Szwecja	0,73	-1,5
Finlandia	0,68	-1,5
Dania	0,63	0,7
Niemcy	0,59	-0,4
Kraje o przeciętnym poziomie innowacyjności		
Wielka Brytania	0,53	-1,6
Holandia	0,49	-0,8
Belgia	0,48	-2,2
Francja	0,48	-1,5
Austria	0,48	-0,1
Irlandia	0,48	-1,2
Kraje nadrabiające braki innowacyjności		
Słowenia	0,35	2,3
Czechy	0,34	3,0
Litwa	0,27	2,5
Portugalia	0,23	0,9
Polska	0,22	3,0
Łotwa	0,22	3,9
Grecja	0,22	1,5
Bułgaria	0,21	1,5
Kraje, których dystans do najlepszych powiększa się		
Estonia	0,34	0,1
Hiszpania	0,31	-0,5
Włochy	0,34	-0,3
Malta	0,30	0,0
Węgry	0,26	-1,0
Chorwacja	0,25	-1,1
Słowacja	0,23	-0,5
Kraje szybko zwiększające poziom innowacyjności		
Cypr	0,30	5,4
Rumunia	0,19	5,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie European Innovation Scoreboard 2006, s. 9.

Pomiar innowacyjności jest zagadnieniem złożonym, chociażby ze względu na wielość definicji innowacji i sposobów podejścia do ich analizy.

Analiza danych dotyczących poziomu wskaźnika innowacyjności (SII – *Summary Innovation Index*<sup>1</sup>) i tempa wzrostu poziomu innowacyjności w 2006 r. pozwala podzielić kraje Unii Europejskiej na pięć grup:

<sup>1</sup> Poziom wskaźnika innowacyjności zawiera 26 wskaźników.



- 1) kraje będące liderami innowacyjności – Szwecja, Finlandia, Niemcy, Dania,
- 2) kraje o przeciętnym poziomie innowacyjności – Wielka Brytania, Francja, Austria, Belgia, Irlandia i Holandia,
- 3) kraje nadrabiające braki innowacyjności w umiarkowanym tempie – Słowenia, Czechy, Litwa, Portugalia, Polska, Łotwa, Grecja i Bułgaria,
- 4) kraje, których dystans do najlepszych powiększa się – Estonia, Hiszpania, Włochy, Malta, Węgry, Chorwacja i Słowacja,
- 5) kraje bardzo szybko zwiększające poziom innowacyjności – Cypr i Rumunia.

W 2006 r. wyodrębniono nową, w porównaniu do ubiegłego roku, grupę państw, w których tempo wzrostu poziomu innowacyjności wynosiło około 5,5%, podczas gdy średnia dla UE-25 wyniosła 0%. Należy podkreślić, że dwa państwa, które znalazły się w tej grupie – Cypr i Rumunia – startowały z bardzo niskiego poziomu innowacyjności i mają ogromny dystans do odrobienia. W roku 2005 Polska była zaklasyfikowana do grupy krajów zwiększających dystans innowacyjny, a w roku 2006 do krajów zmniejszających tenże dystans. Świadczy to o korzystnych zjawiskach występujących w gospodarce, związanych z unowocześnianiem struktury gospodarczej [Turowski 2006, s. 146].

Na każdym etapie rozwoju gospodarczego wprowadzane są w różnych dziedzinach gospodarki innowacje, które wywołują wzrost wydajności pracy i produktywności kapitału. Ta poprawa produktywności wpływa zarówno na gałęzie nowoczesne, jak i tradycyjne. Zmiany technologiczne przenikają i wymuszają zmiany we wszystkich gałęziach gospodarki. Nie pozostaje to bez znaczenia dla rynku pracy, który musi sprostać zmianom technologicznym, organizacyjnym, procesowym i kwalifikacyjnym.

#### 4. Sytuacja na rynku pracy

Zmiany technologiczne zachodzące w gospodarce wywołują zmiany w popycie na pracę. Zmianie ulega zarówno sam poziom popytu na pracę, jak i jego struktura. Na skutek zmian technologicznych zmniejsza się popyt na pracę w jednych dziedzinach gospodarki, a wzrasta w innych – nowoczesnych, dynamicznych. W zapotrzebowaniu gospodarki na siłę roboczą następują zmiany jakościowe, dotyczące struktury kwalifikacyjno-zawodowej. W nowoczesnych dziedzinach wzrasta popyt na pracowników posiadających wysokie, nowoczesne kwalifikacje, natomiast popyt na pracowników o niskich, przestarzałych kwalifikacjach zmniejsza się.

Wpływ innowacyjności gospodarki na rynek pracy można ocenić m.in. na podstawie kształtowania się stopy zatrudnienia i tempa wzrostu innowacyjności. W Unii Europejskiej w latach 2001-2005 poziom zatrudnienia zwiększył się o 0,7%, podczas gdy średnia stopa wzrostu SII wyniosła 0% (rys. 1). Jednak w poszczególnych krajach sytuacja była znacznie zróżnicowana. W krajach, w których średnia stopa wzrostu innowacyjności w badanym okresie była wysoka (ponad 2,5%), wystąpił wzrost zatrudnienia (Słowenia, Luksemburg, Łotwa, Cypr). W Czechach średnia

stopa wzrostu SII wyniosła 3,1%, ale nastąpił spadek poziomu zatrudnienia o 0,2%. Z kolei w takich krajach, jak Irlandia, Hiszpania, Wielka Brytania czy Belgia, pomimo spadku średniej stopy wzrostu SII, nastąpiło zwiększenie zatrudnienia. Przedstawione sytuacje świadczą o tym, że reakcja rynku pracy na zmiany innowacyjności jest różna w różnych krajach. Może to wynikać ze specyfiki poszczególnych krajów, dotyczy to zwłaszcza specyfiki krajów rozwijających się. Współczesne przedsiębiorstwa wprowadzając zmiany technologiczne mają możliwość wyboru technik (metod) produkcji. Mogą wybrać metody bardziej kapitałochłonne albo bardziej pracochłonne. Takie wybory pozwalają na dostosowanie metod produkcji do sytuacji na rynku pracy. W krajach rozwijających się przedsiębiorstwa stoją często przed faktem ograniczonego wyboru technik produkcji. Często skutkiem braku odpowiednio dużego zasobu kapitału jest istnienie bezrobocia [Kwiatkowski 2007, s. 168].

Ponadto w krajach przechodzących transformację systemową następuje „nie-naturalne” utrzymywanie zatrudnienia w tradycyjnych, przestarzałych branżach, ze względu na rosnące niezadowolenie społeczne. Przejawia się to prymitywizacją produkcji. Taka sytuacja występuje w Polsce, gdzie w wielu branżach nastąpiła wyraźna prymitywizacja produkcji przemysłowej z punktu widzenia jej poziomu technologicznego [Jasiński 2006, s. 73].

Warto zwrócić uwagę, że w badanym okresie poziom zatrudnienia obniżył się tylko w czterech krajach Unii Europejskiej: w Rumunii (0,6%), Polsce (0,2%), Niemczech (0,2%) i Czechach (0,2%). W pozostałych krajach wystąpił wzrost zatrudnienia, przy czym największy na Cyprze (3,7%).

W ekonomii XX w. dominuje pogląd, że zmiany technologiczne nie wywołują długotrwałego bezrobocia [Woirol 1996, s. 3]. Powstaje tylko czasowe niedopasowanie struktury podaży pracy do popytu na pracę.

Ze względu na zwiększanie poziomu innowacyjności, wyrażającego się stosowaniem nowoczesnych technologii, we wszystkich krajach Unii Europejskiej występują niedostosowania struktury kwalifikacyjno-zawodowej zasobów pracy do potrzeb pracodawców. Są one skutkiem m.in.:

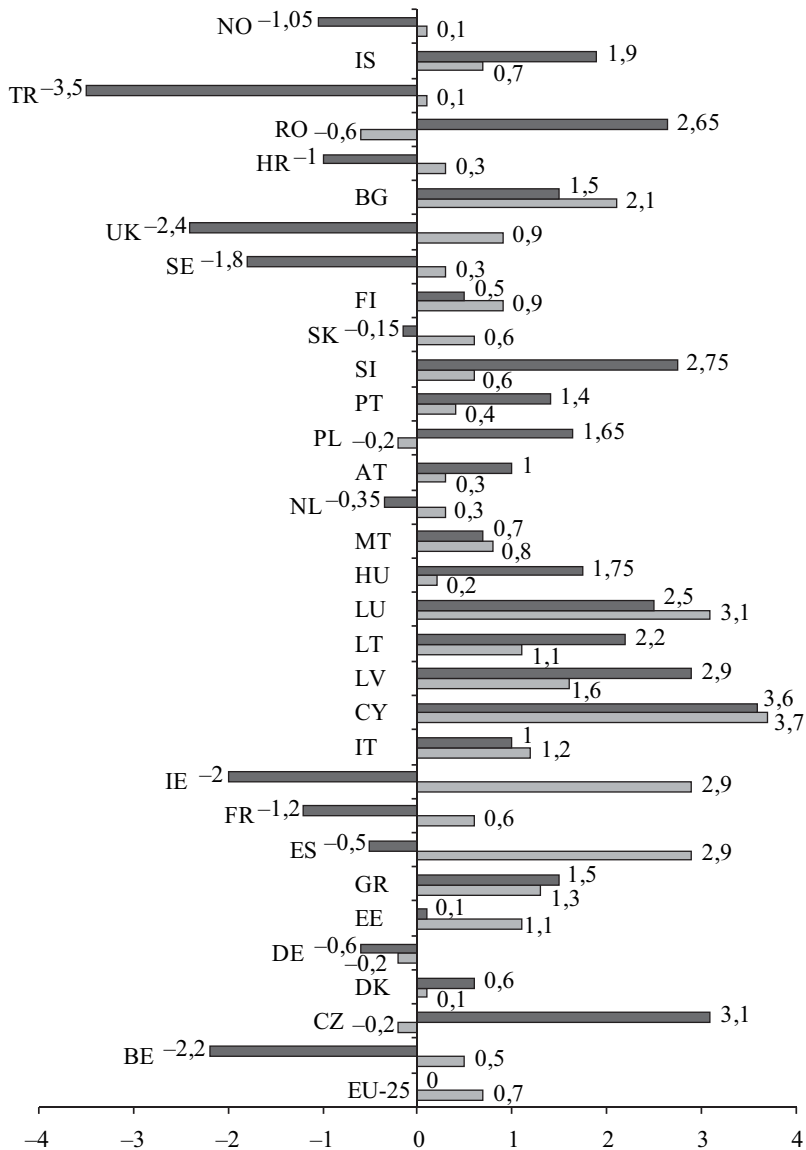
1) braku zgodności kierunków kształcenia z bieżącymi i perspektywicznymi potrzebami rynku pracy,

2) niedostatecznego rozwoju i dostępności edukacji ustawicznej,

3) nieodpowiedniej struktury kapitału społecznego,

4) niskiej sprawności instytucji gospodarki rynkowej.

Głębokie zmiany technologiczne w gospodarce gwałtownie zmieniają strukturę popytu na pracę. Tymczasem zmiany struktury podaży pracy następują z dużym opóźnieniem. Szybko zmieniający się popyt na pracę powoduje, że kwalifikacje pracowników permanentnie trzeba zmieniać, dostosowując je do nowych wymagań rynku pracy. Kształcenie ustawiczne jest więc niezbędne do aktualizowania kwalifikacji pracowników w zgodzie z bieżącymi potrzebami rynku pracy. Dużą rolę w dostosowywaniu struktury podaży pracy do popytu na pracę odgrywa kapitał społeczny. Jest on rozumiany jako czynniki społeczne lub elementy kultury zbiorowej



Rys. 1. Zmiany zatrudnienia i dynamika innowacyjności w krajach Unii Europejskiej w latach 2001-2005

Wyjaśnienia skrótów:

BE – Belgia, CZ – Czechy, DK – Dania, DE – Niemcy, EE – Estonia, GR – Grecja, ES – Hiszpania, FR – Francja, IE – Irlandia, IT – Włochy, CY – Cypr, LV – Łotwa, LT – Litwa, LU – Luksemburg, HU – Węgry, MT – Malta, NL – Holandia, AT – Austria, PL – Polska, PT – Portugalia, SI – Słowenia, SK – Słowacja, FI – Finlandia, SE – Szwecja, UK – Wielka Brytania, BG – Bułgaria, HR – Chorwacja, RO – Rumunia, TR – Turcja, IS – Islandia, NO – Norwegia.

Źródło: opracowanie własne.

wpływające na dobrobyt jej członków, wyjaśnia, dlaczego różne gospodarki o tych samych zasobach materialnych i zbliżonych warunkach gospodarowania mają różny poziom osiągnięć gospodarczych i społecznych [Bartkowski 2007, s. 54]. Niektóre kraje z przyczyn nieekonomicznych, głównie społecznych, nie są w stanie wykorzystać posiadanego potencjału. Oznacza to, że istnieją ważne czynniki społeczne, które determinują poziom i aktywność ekonomiczną, a w perspektywie poziom rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.

W Unii Europejskiej nadal następuje przemieszczanie pracowników rolnictwa i przemysłu w kierunku sektora usługowego. W latach 2000-2005 sektor usługowy stworzył 11,5 mln nowych miejsc pracy [Employment 2006, s. 62]. W przemyśle liczba pracujących zmniejszyła się o 1,6 mln, a w rolnictwie o 1,2 mln osób.

W usługach zatrudnienie wzrosło głównie w takich sekcjach, jak:

- obsługa nieruchomości i firm, nauka (3,5 mln),
- ochrona zdrowia i opieka społeczna (2,3 mln),
- edukacja (1,3 mln).

Należy zwrócić uwagę na to, że utworzone miejsca pracy w usługach zajęły głównie kobiety.

## 5. Podsumowanie

Działalność innowacyjna i innowacje stanowią główny element Strategii Lizońskiej, której celem jest wprowadzenie w Unii Europejskiej najbardziej dynamicznej i konkurencyjnej gospodarki na świecie. Za główny środek prowadzący do realizacji tego strategicznego celu uznano właśnie pobudzenie działalności innowacyjnej. Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki wynika z natury samego rynku. Jest więc procesem występującym w każdej gospodarce. Pojawiły się jednocześnie obawy o negatywny wpływ wzrostu innowacyjności gospodarki na sytuację na rynku pracy.

Przedstawione dane świadczą o tym, że w gospodarce charakteryzującej się postępowaniem technicznym działają mechanizmy prowadzące do wzrostu produkcji i wzrostu popytu na pracę, które kompensują efekt wypierania siły roboczej [Kwiatkowski 2002, s. 56]. Innowacje wywołują w gospodarce tzw. efekt twórczej destrukcji. Przejawia się on zanikaniem całych przestarzałych branż gospodarki i pojawianiem się w ich miejsce zupełnie nowych branż. Wzrost innowacyjności w początkowym okresie rzeczywiście zmniejsza popyt na pracę, ale w dłuższym horyzoncie czasowym wywołuje wzrost liczby miejsc pracy. Doświadczenia krajów wysoko rozwiniętych wskazują, że w miarę wzrostu dochodów kierunek popytu przesuwa się od artykułów podstawowych (żywność, mieszkanie) do nowych towarów i usług wytwarzanych w sektorze nowoczesnym. Aby zaspokoić ten popyt, całkowite zatrudnienie w sektorze nowoczesnym musi wzrosnąć [Lewis 2005, s. 228].

Jednak nowo tworzone miejsca pracy różnią się znacznie od zlikwidowanych pod względem wymaganych kwalifikacji. Dlatego też niezbędny jest rozwój róż-

nych form kształcenia ustawicznego, które może zapewnić pewnego rodzaju bezpieczeństwo zatrudnienia. Oznacza to, że stałą długotrwałą przewagą konkurencyjną można uzyskać tylko przez rozwój kwalifikacji, edukacji i wiedzy.

## Literatura

- Bartkowski J., *Kapitał społeczny i jego oddziaływanie na rozwój w ujęciu socjologicznym*, [w:] *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny*, red. M. Herbst, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2007.
- Employment in Europe 2006. European Commission, October 2006.
- European Innovation Scoreboard 2006. Comparative Analysis of innovation performance. Inno Metrics.
- Jasiński A.H., *Innowacje i transfer techniki w procesie transformacji*, Difin, Warszawa 2006.
- Kwiatkowski E., *Bezrobocie w krajach rozwijających się*, [w:] *Ekonomia rozwoju*, red. R. Piasecki, PWE, Warszawa 2007.
- Kwiatkowski E., *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, PWN, Warszawa 2002.
- Lewis W.W., *Potęga wydajności*, CeDeWu, Warszawa 2005.
- Nauka i Technika w 2004 r. Informacje i Opracowania Statystyczne*, GUS, Warszawa 2005, s. 74.
- Pieńkowska M., *Technologiczny przełom mogą przyspieszyć ośrodki naukowe*, „Gazeta Prawna”, nr 210 z dnia 27.10. 2005.
- Schumpeter J., *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960.
- Turowski K., *Unowocześnianie struktury gospodarczej jako czynnik wzrostu produktywności w polskiej gospodarce*, [w:] *Problemy gospodarowania w dobie globalizacji*, red. M. Kunasz, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2006.
- Woirol G.R., *The technological unemployment and structural unemployment debates*, Greenwood Press, Westport, Connecticut, London 1996.

## INNOVATION IN EUROPEAN ECONOMIES AND THE SITUATION IN LABOUR MARKETS

### Summary

The growth in innovation and competitive character of economies was recognised by the EU – in the Lisbon Strategy – as the major factor of socio-economic development. Changes in the innovation level affect various areas of economy. One of those is the labour market. Every innovation implemented in the economic practice has its relative impact on labour demand. The impact is mostly felt in the number of new jobs and the structure of labour demand.

The article attempts to assess the impact of innovation on the labour market situation on the basis of the Summary Innovation Index and the change in employment level. The analysis shows that the labour market response to innovation is different in various countries. This is due to the national specifics, with special regard to the developing countries.

It seems that the economies enjoying a high level of technological development have some mechanisms in place that lead to increased production and increased demand for labour that compensate for the phenomena of workforce displacement.